राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट क्रमः	क्रेडिट संख्या	होरा
शास्त्रि-द्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	DSCC-6	यौवनसमयोचितः उपदेशः (शुकनासोपदेशानुसारेण)		4	64+16
			1. शुकनासोपदेशः • उपदेशपरम्परा • बाणस्य परिचयः कादम्बरी च • शुकनासस्य व्यक्तित्वम्, दारुणो लक्ष्मीमदः • अनर्थपरम्परा, रागमलावलेपदोषः च	1		16+04
			2. पुरुषस्य स्वभावः • यौवनकालस्य दोषाः • मनसः मृगतृष्णिका • अत्यासङ्गदोषः • हितोपदेशेषु अश्रद्धा	1		16+04
			3. राजप्रकृतिः • राजलक्ष्मीप्रभावः • लक्ष्मीचिह्नानि • लक्ष्म्याः दुःखेन परिपालनम् • लक्ष्म्याः विपरीतवृत्तिः लक्ष्म्याः परिभ्रमः च	1		16+04
			4. लक्ष्म्याः विलासः • लक्ष्म्याः विश्वरूपत्वग्रहणम् • लक्ष्म्याः कोशमण्डलमोक्षः • लक्ष्म्याः चाञ्चल्यम् • लक्ष्म्याः तमोबाहुल्यं सर्वाविनयानां पुरःपताका च	1		16+04
			उद्देश्यम्- यौवनोचितविविधोपदेशानाम् अवबोधनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनादनन्तरं छात्राः- 1. गद्यसाहित्यस्य वैशिष्ट्यं ज्ञास्यन्ति। 2. वर्णनाप्रकारान् अलङ्कारसन्निवेशप्रकारान् च ज्ञास्यन्ति। 3. उपदेशसाहित्ये राजनीतौ किं स्थानमिति च अवगमिष्यन्ति। 4. बाणभट्टस्य समासप्रयोगकौशलं ज्ञास्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** बाणभट्टविरचिता कादम्बरी (शुकनासोपदेशः) **सहायकग्रन्थः-** 1.संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास, कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन,2007 2.संस्कृत साहित्य का इतिहास, डा. ए.बी. कीथ, डा. मंगलदेव शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली,1967 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघुत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
शास्त्रि-द्वितीयवर्षम्	तृतीयम्	DSCC-7	**शकुन्तलादुष्यन्तयोः विवाहः**		4	64+16
			1. रूपकपरम्परा • दशरूपकाणां परिचयः (नाटकम्, प्रकरणम्, प्रहसनम्, भाणः, व्यायोगः, समवकारः, डिमः, वीथिः, अङ्कः, ईहामृगः) • रूपकाणां सामाजिकं प्रधान्यम्, नाटकस्य स्वरूपम् • धनञ्जयस्य रूपकतत्त्वप्रतिपादनकौशलम् अभिज्ञानशाकुन्तलस्य वैशिष्ट्यम्	1		16+04
			2. नाटकस्य वैशिष्ट्यम् • नाटकलक्षणम् पञ्च सन्धयः च • नायकानां वैविध्यम् • धीरोदात्तः नायकः • नायिकानां वैविध्यम् नान्दीलक्षणं च	1		16+04
			3. राज्ञः दुष्यन्तस्य आश्रमप्रवेशः • नान्दीपाठः प्रस्तावना च • राज्ञः दुष्यन्तस्य आश्रमपदप्रवेशः • कण्वाश्रमवर्णनम् • तपस्विकन्यास्वभाववर्णनम् • शकुन्तलायाः दुष्यन्तदर्शनम्,	1		16+04
			4. अन्योन्यम् अनुरक्तयोः दुष्यन्तशकुन्तलयोः मनोभावाः • मृगयाविनोदस्य स्थानम् • दुष्यन्तेन कृतं शकुन्तलावर्णनम् • दुष्यन्तमाढव्यसंवादः • शकुन्तलायां मदनभावाः • राजशकुन्तलयोः समागमः	1		16+04
			उद्देश्यम्- दशरूपकाणां सामान्यपरिचयप्रदानम्। तृतीयाङ्कान्तस्य अभिज्ञानशाकुन्तलस्य च अवबोधनम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनादनन्तरं छात्राः- 1. दशप्रकाराणां रूपकाणां ज्ञानम् अवाप्स्यन्ति। 2. नाट्ये नायिकानायकानां वैशिष्ट्यम् अवगमिष्यन्ति। 3. नाट्यशास्त्रोक्तविषयाणां प्रयोगविज्ञातारो भविष्यन्ति। 4. अभिज्ञानशाकुन्तलस्य नाट्यसौन्दर्यं परिचेष्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** 1. धनञ्जयविरचितं दशरूपकम् 2. अभिज्ञानशाकुन्तलम्, कालिदासः, राघवभट्टः,			

		संस्कृत	राष्ट्रियसंस्कृतसंस्थानम्, नवदेहली, 2016 **सहायकग्रन्थः-** 1.संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास, कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन,2000 2.संस्कृत साहित्य का इतिहास, आचार्य बलदेव उपाध्याय, शारदा निकेतन, वाराणसी, 2001 3.संस्कृत साहित्य का इतिहास, डा. ए.बी. कीथ, डा. मंगलदेव शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली,1967 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघुत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।			

राष्ट्रीय शिक्षा नीति के अनुसार विकल्प आधारित क्रेडिट प्रणाली (CBCS) के अन्तर्गत
शास्त्री+आचार्य (पञ्चवर्षीय) पाठ्यक्रम के लिए निर्मित पाठ्यक्रम की रूप रेखा

कक्षा	सत्रार्धम्	पत्रकूटाङ्कः	पाठ्यक्रमस्य विवरणम्	क्रेडिट	क्रेडिट	होरा
शास्त्रि-द्वितीयवर्षम्	तृतीयम् (अभि.शाकुन्तलस्य स्थाने वैकल्पिकम्)	DSCC-7	**राष्ट्रभक्तौ- मुद्राराक्षसनाटकम्(1-3 अङ्काः)**		4	64+16
			1. रूपकपरम्परा • दशरूपकाणां परिचयः (नाटकम्, प्रकरणम्, प्रहसनम्, भाणः, व्यायोगः, समवकारः, डिमः, वीथिः, अङ्कः, ईहामृगः) • रूपकाणां राजनैतिकं प्रधान्यम्, नाटकस्य स्वरूपम् • विशाखदत्तस्य रूपकतत्त्वप्रतिपादनकौशलम् मुद्राराक्षसस्य वैशिष्ट्यम्	1		16+04
			2. मुद्राप्राप्ति(प्रथमोऽङ्कः) • धन्या केयं स्थिता ---------------को हर्तुमिच्छति हरेः परिभूय दंष्ट्रामिति॥(1.8) • नन्दकुलकालभुजगीं------------ते भृत्याः नृपतेः कलत्रमितरे संपत्सु चापत्सु च॥(1.15) • तन्मयाऽप्यस्मिन् वस्तुनि--------- ध्रुवमहमधुना चित्रगुप्तः प्रमार्ष्टु॥(1.20) • (विचिन्त्य) अथवा न लिखामि------------------ गजमिव प्रगुणीकरोमि(इति निष्क्रान्ताः सर्वे) इति प्रथमोऽङ्कः॥	1		16+04
			3. भूषणविक्रयः (द्वितीयोऽङ्कः) • (ततः प्रविशत्याहितुण्डिक) आहितुण्डिकः- जानामि तन्त्रयुक्तिं यथास्थितं---------------------------- वर्मीभवेद्यद्रि न दैवमदृश्यमानम्॥(2.8) • (ततः प्रविशति कञ्चुकी) कञ्चुकी- कामं नन्दमिव प्रमथ्य जरया------------------------ हैडिम्बयमिवैत्य पर्वतनृपं तद्वध्यमेवाधीत्॥(2.15) • विराधगुप्तः- अमात्य दैवस्य कामचारः किमत्र क्रियते?-------------------- परलोकगतो देवः कृतघ्नैर्नानुगम्यते॥(2.20) • विराधगुप्तः- अमात्य नैतदेवम्।(अस्माभिरमुमेवार्थमित्यादि पुनः पठति)------------------नियतं लब्धान्तरा भेत्स्यति॥(2.23) (इति निष्क्रान्ताः सर्वे) इति द्वितीयोऽङ्कः	1		16+04
			4. कृतककलहः(तृतीयोऽङ्कः) • (ततः प्रविशति कञ्चुकी) कञ्चुकी- रूपादीन् विषयान् निरूप्य-------------------गङ्गां	1		16+04

			शरन्नयति सिन्धुपतिं प्रसन्नाम्।।(3.9) • (समन्तान्नाट्येनावलोक्य) अये कथमप्रवृत्तकौमुदीमहोत्सवं कुसुमपुरम्?-------------------प्रीतिं परां प्रगुणयन्ति गुणा ममैते।।(3.18)(उपसृत्य) विजयतां वृषलः। • राजा- (सिंहासनादुत्थाय चाणक्यस्य पादौ गृहीत्वा) आर्य, चन्द्रगुप्तः प्रणमति----------------विश्वास्येष्वपि विश्वसन्ति मतयो न स्वषु वर्गेषु नः।।(3.26) • चाणक्यः- (विहस्य) वृषल! एतत् कृतं राक्षसेन?--------------------- तेषां कथं नु हृदयं भिनत्ति लज्जा?।।(3.33) (इति निष्क्रान्ताः सर्वे) इति **तृतीयोऽङ्कः।** **उद्देश्यम्- 1.**दशरूपकाणां सामान्यपरिचयप्रदानम्। 2. राष्ट्रभक्तेः शिक्षाप्रदानम्। **परिणामः-** अस्य पाठ्यक्रमस्य अध्ययनादनन्तरं छात्राः- 1. दशप्रकाराणां रूपकाणां ज्ञानम् अवाप्स्यन्ति। 2. चाणक्यस्य वैशिष्ट्यम् अवगमिष्यन्ति। 3. छात्रा राष्ट्रसेवका भविष्यन्ति। **पाठ्यग्रन्थः-** 1. मुद्राराक्षसम्(1-3 अङ्काः), विशाखदत्तप्रणीतम्, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशनम्, वाराणसी 2014 **सहायकग्रन्थः-** 1.संस्कृत साहित्य का समीक्षात्मक इतिहास, कपिलदेव द्विवेदी, विश्वविद्यालय प्रकाशन,2000 2.संस्कृत साहित्य का इतिहास, आचार्य बलदेव उपाध्याय, शारदा निकेतन, वाराणसी, 2001 3.संस्कृत साहित्य का इतिहास, डा. ए.बी. कीथ, डा. मंगलदेव शास्त्री, मोतीलाल बनारसीदास, दिल्ली,1967 **परीक्षामूल्याङ्कनपद्धतिः-**1. वैकल्पिकप्रश्नोत्तराणि, 2. एकेन वाक्येन उत्तरलेखनम् 3. लघुत्तरीयप्रश्नाः, 4. दीर्घोत्तरप्रश्नाः। **आन्तरिकमूल्याङ्कनम्-** अधोलिखितेषु कानिचित् चत्वारि आश्रित्य मूल्याङ्कनं विधेयम्- 1.कार्यशालासु भागग्रहणम्, 2.प्रदत्तकार्यलेखनम्, 3.पाठ्यविषयाधारेण विडियोनिर्माणम्, 4.लघुनाटकाभिनयः, 5. शास्त्रसंजीवनीकार्यक्रमे भागग्रहणम्, 6.वाग्वर्धिनीसभायाम् अधीतिविषयप्रस्तुतिः।				